

Brüsszel, 2021. december 1.
(OR. en)

14611/21

AGRI 602

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a Mezőgazdasági Különbizottság / a Tanács
Tárgy:	Az élelmiszer-ellátási láncban tapasztalható tisztességtelen piaci gyakorlatok – <i>A tanácsi vita előkészítése</i>

A Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2021. december 12–13-i ülésén „*Az élelmiszer-ellátási láncban tapasztalható tisztességtelen piaci gyakorlatok*” címmel folytatandó miniszteri vita előkészítéseként mellékelten továbbítjuk a delegációknak az ugyanezen témáról szóló elnökségi vitaanyagot.

Az elnökség vitaanyaga az élelmiszer-ellátási láncban tapasztalható tisztességtelen piaci gyakorlatokról

A közös agrárpolitika (KAP) egyik fontos célkitűzése a mezőgazdasági termelők élelmiszer-ellátási láncban belüli helyzetének javítása és megerősítése, tekintettel arra, hogy a KAP előíranyozza az élelmiszer-ellátási láncban belüli igen egyenlőtlen alkupozíciók kezelését, amelyeknek a mezőgazdasági termelők különösen ki vannak téve.

A kérdés kezelésére tett korábbi érdemi jogalkotási intézkedésekre – nevezetesen a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv¹ 2019. évi elfogadására és a KAP keretében hozott intézkedésekre – építve „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia további intézkedéseket vázol fel e tekintetben. A cél a versenyszabályok egyértelművé tétele az olyan kollektív kezdeményezések esetében, amelyek az ellátási láncok fenntarthatóságának előmozdítására irányulnak, és segítik a mezőgazdasági termelőket abban, hogy méltányosan részesüljenek a fenntartható termelés hozzáadott értékéből.

Azóta a kérdésben fontos előrelépések történtek, egyrészt a legutóbbi KAP-reformnak, másrészt a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv nemzeti jogba való átültetése kapcsán tagállami szinten hozott döntéseknek köszönhetően.

Az **új KAP** által javulni fog a mezőgazdasági termelők helyzete az ellátási láncban, és a jobb alkupozíció eredményeként növekedni fog az agrár-élelmiszeripari ágazat versenyképessége. Az új szabályok megerősítik majd a termelői együttműködést, ösztönözve a mezőgazdasági termelőket a közös munkára, és lehetővé téve számukra, hogy ellensúlyt teremtsenek a piacon. Jó példa erre, hogy a mezőgazdasági termelőknek (és társulásaiknak), valamint az első felvásárlókat követő mezőgazdasági szereplőknek lehetőségük lesz olyan értékmegosztási záradékokban megállapodni, amelyek lehetővé teszik a mezőgazdasági termelők számára, hogy részt vegyenek az árak alakításában az élelmiszerlánc későbbi szakaszaiban. Az olyan mezőgazdasági termékek szállítása esetén, amelyekre az 1308/2013/EU rendelet 148. és 168. cikke szerinti írásbeli szerződés vagy ajánlat vonatkozik, a szállításért fizetendő ár a szerződésben meghatározott különböző tényezők együttes figyelembevételével is kiszámítható, ami nagyobb egyértelműséget teremt a termelők számára.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/633 irányelve a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban a vállalkozások közötti kapcsolatokban előforduló tisztességtelen piaci gyakorlatokról.

Az uniós tagállamoknak 2021. május 1-jéig kellett átültetniük a nemzeti jogba a **tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelvet**, és annak alkalmazását hat hónappal később kellett megkezdeniük. A Bizottság a közelmúltban időközi jelentést tett közzé az irányelv átültetéséről, amely betekintést nyújt a nemzeti szinten hozott döntésekbe.

A tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv az élelmiszer-értékláncban bevezette a tisztességtelen piaci gyakorlatokkal szembeni védelem minimumszintjét, amelynek célja a mezőgazdasági termelők, termelői szervezetek és más gyengébb mezőgazdasági és élelmiszeripari termékbeszállítók védelme az erősebb vevőkkel szemben. Az irányelv biztosítja a harmonizáció minimumszintjét azáltal, hogy megállapítja a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban a vevők és a beszállítók közötti kapcsolatokban tiltott, tisztességtelen piaci magatartások listáját. Emellett meghatározza egyrészt az alkalmazási körére vonatkozó minimumszabályokat és a főbb fogalmakat, másrészt az említett tilalmak érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket, valamint előírja a különböző tagállamok jogalkalmazó hatóságai közötti együttműködést. A tagállamok az irányelvben felsorolt tisztességtelen piaci gyakorlatokon túlmutató nemzeti szabályokat is elfogadhatnak vagy fenntarthatnak, amennyiben ezek a nemzeti szabályok összeegyeztethetőek a belső piac működésére vonatkozó szabályokkal.

Az uniós országok legtöbbje már átültette ezt az irányelvet a nemzeti jogba, és a nemzeti szinten hozott döntések jelentős hatással lesznek a tisztességtelen piaci gyakorlatok elleni küzdelemre. Megállapításaiban a Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezen tagállamok túlnyomó többsége az átültetéskor meghaladta a védelemnek az irányelvben meghatározott minimumszintjét, ugyanakkor az ágazati megközelítésnél maradt. Az árbevételi kategóriák alkalmazásában is különbségek vannak a tagállamok között. A legtöbb tagállam bővítette a tisztességtelen piaci gyakorlatok irányelvben meghatározott listáját. A jogalkalmazó hatóságok tekintetében a tagállamok a közigazgatási hatóságokat részesítették előnyben a bírósági végrehajtással szemben. A jogérvényesítés eszközeiként a pénzügyi szankciók és a jogsértés megszüntetésére irányuló ideiglenes intézkedések szolgálnak.

A következő lépések:

Az irányelv az élelmiszer-ellátási láncban belüli tisztességtelen piaci gyakorlatok megelőzésével kapcsolatos számos kérdéssel foglalkozik. A jogalkotási aktus a helyes irányba tett lépést jelent. Az átültetés terén mutatkozó különbségek miatt érdemes lenne megvitatni a tagállamok által hozott döntések indokait, valamint azt, hogy a minimumszabályok megállapítására vonatkozó jelenlegi megközelítés elegendő lesz-e hosszú távon, az egységes piac megőrzésének szempontjából is. Az elkövetkező évek során majd kiderül, hogy az új KAP-rendeletek és a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv végrehajtása kellően eredményes-e.

Ami a piaci átláthatóságot illeti, további lépéseket is tehetnénk, és javíthatnánk az üzleti feltételeken az ellátási láncban. A beszállítóknak a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv értelmében már lehetőségük van írásbeli szerződéseket kérni és kapni, amelyek az EUMSZ I. mellékletében szereplő termékekre, valamint azokra a termékekre vonatkoznak, amelyeket élelmiszerként való felhasználásra szánnak és az EUMSZ I. mellékletében szereplő termékek felhasználásával kerülnek feldolgozásra. A kérdés az, hogy ezen a területen szükség van-e további lépésekre, és ha igen, milyenekre.

Egyértelmű információkra van szükség a piaci helyzetről és a hozzáadott érték megoszlásáról az élelmiszer-ellátási lánc érdekelt felei között. Uniós szinten érdemi munka folyt az **árakkal kapcsolatos jelentéstétel** javítása terén, jelenleg pedig a végrehajtás áll a középpontban, melynek kapcsán a tagállamok kulcsfontosságú szerepet játszanak az adatgyűjtésben. Az átláthatóság javításának a magas energia- és termelési költségek mezőgazdasági termékekre gyakorolt lehetséges következményeire tekintettel, valamint az áremelkedésnek az élelmiszerláncon keresztül a végső fogyasztóra történő áthárítása tükrében is fontos szerep jut.

A tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv hatékonysága a tagállamok **jogalkalmazó hatóságai** és az Európai Bizottság **közötti együttműködéstől** is függ majd. A jogalkalmazó hatóságok közötti kölcsönös együttműködés gyakorlatának kialakítására az elkövetkező hónapokban fog sor kerülni. Ez az együttműködés és a legjobb gyakorlatokkal kapcsolatos információmegosztás elsősorban az uniós szintű viták sikeres rendezése szempontjából lesz fontos. Az együttműködés kiemelten fontos lehet azokban az esetekben, amikor a tagállamok a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelvben meghatározottakhoz képest szigorúbb szabályokat tartanak fenn vagy vezetnek be a tisztességtelen piaci gyakorlatok elleni küzdelem céljából.

A tisztességtelen üzleti gyakorlatok kérdését szélesebb összefüggésben és intézményi keretek között érdemes tovább tárgyalni. Ehhez értékes hozzájárulást jelent az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság „*Egy méltányos élelmiszer-ellátási lánc felé*” című véleménye², amely nagyobb rálátást ad erre a témára. A vélemény – amelyet a szlovén elnökség kérésére dolgoztak ki – további problémákra is rámutat, és bizonyos javaslatokat is előterjeszt megfontolás céljából.

² <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/opinions/towards-fair-food-supply-chain>

A fentiek alapján felkérjük a minisztereket, hogy osszák meg véleményüket az alábbi kérdésekről:

1) Milyen tapasztalatai vannak a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv átültetésével vagy lehetséges alkalmazásával kapcsolatban? Megfigyelhető-e már valamifajta változás az agrár-élelmiszeripari ellátási lánc különböző szereplőinek magatartásában? Milyen nehézségeket lát a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelvet átültető nemzeti jogszabályok végrehajtásában?

2) Elegendőnek tartja azokat a hatályos uniós jogi rendelkezéseket, amelyek a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv és a KAP keretében a mezőgazdasági termelők és a gyengébb beszállítók helyzetének javítását szolgálják az élelmiszer-ellátási értékláncban? Ha nem, milyen további lépésekre van szükség a megreformált KAP alapvető piacorientáltságának megtartása mellett?